

Ladislav Weinek a Atlas Měsíce.

Alena Šolcová

Posledních několik dní se vracím z fakulty domů za tmy a pozoruji Měsíc, který se přibližuje k úplňku.

Vzpomínám přitom na jednoho z významných astronomů, který podstatně přispěl k mapování Měsíce a působil v Praze 30 let jako ředitel hvězdárny v Klementinu a profesor na univerzitě. Byl to Ladislav (László) Weinek (13. 2. 1848 Budapešť – 1913 Praha). Letos v únoru jsme si připomněli 170. výročí jeho narození.

Na počátku devadesátých let 19. století objevil a rozvinul metodu „fotografování“. Soustředil se na získání co největšího množství detailů z fotografických negativů Měsíce, které získával z Lickovy observatoře na Mount Hamiltonu v Kalifornii nebo z hvězdárny v Meudonu ve Francii a dalších míst. Detaily z negativů pečlivě zakresloval do pozitivních tisků a dlouho porovnával výsledky. Např. práce na kráteru Copernicus s očima nad mikroskopem trvala více než 200 hodin.

V letech 1897 – 1900 vydal **Atlas Měsíce** v 10 sešitech. Je to asi 200 stran. Atlas máme v pražské Národní knihovně.

Víme toho o něm velmi málo, přitom působil na pražské německé univerzitě mnoho let. Jako typický Rakušan, mluvil německy.

V Klementinu zavedl opět po delší době pozorování. I když podmínky nebyly snadné, Weinek byl nadšený pozorovatel. Podílel se na měření kolísání výšky pólů. K pozorování měl však spolupracovníky, své žáky. Mezi ně patřili: Gustav Gruss, Rudolf Spitaler, Robert Lieblein, Egon von Oppolzer.

Weinekův osobní život nebyl příliš šťastný. Byl krátkou dobu ženat. Jeho žena, operní zpěvačka, zemřela krátce po sňatku.

V roce 1893 mu byl udělen titul „doctor honoris causa“ na University of California v Berkeley. Na jeho počest byla pojmenována planetka 7114 a kráter na Měsíci. Ladislav Weinek patří mezi vědce, na něž bychom neměli zapomínat.

Byl talentovaný malíř. Za jeho cesty v letech 1874/75 za pozorování Venuše přes sluneční disk na Kerguelské ostrovy v Indickém oceánu vznikl tento obrázek:

Patří mu také významné prvenství:

Podářilo se mu jako prvnímu 27. listopadu 1885 v Praze poříditi fotografii meteoru:

Výběr z literatury:

Photographischer Mond-Atlas vornehmlich auf Grund von focalen Negativen der Lick-Sternwarte im Masstabe eines Monddurchmessers von 10 Fuss ausgeführt von Professor Ladislaus Weinek. 10 Hefte. Prag: Verlag von Carl Bellmann, 1897–1900.